

Universal Declaration of Human Rights - Kabardian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Цыху Хуэфацэхэм Теухуа Дунейнсо Джэпсалтэ

Дунейнсо кьэрал зэгухьэныгэм и зэхуэсу 1948 гэм дыгьэгъазэм и 10-м шылам кьыпцантатц 217 А (III) зи бжыгъэ унафэмклэ.

Дунейнсо Кьэрал Зэгухьэныгэм (ДКБЗ) и Зэхуэсым егъэлур;

Дунейнсо цыхугъэм кьыхпубыдэ дэтхэнэ зы цыхури зэгухьэныгъэри;

мы джэпсалтэр сытым шыгъун я нэгум плагьэтурэ мыбы кьыпцыхэнц цыху хуэфацэхэмрэ хунтыныгъэхэмрэ я нэлэ зэрытрагъэтым, хуаңц лъытэныгъэм егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъуэгуклэ зрагъэужьыну;

хэгъэгу клуэңхэми дунейнсоми клуэхуклэ нэхъри зыпцызужь амалхэр зыхуагъэңхьэнэурэ мы зэгухьэныгъэнхуэм хэт кьэралхэм езым я лъэпкъхэри, я унафэм плагьэт нэгъуэңц кьэралхэм я лъэпкъхэри кьызэңпубыдэу, дунейнсом и дэнэ пцыпц мы цыху хуэфацэхэмрэ хунтыныгъэхэмрэ лъэңцу пцызрагъэклуэным, кьыпцантэным, пцэгъэзэңцэным хуңцэкъунхэу,

цыху хуэфацэхэм теухуауэ жылагъуэхэми лъэпкъхэми я зэхуэдэ идеал пцанхьэхэр кьэзыгъэуэв мы дунейнсо джэпсалтэр.

1-нэ пычыгъуэ

Цыху псори пцхьэхунту, я пцыхьымрэ я хуэфацэхэмрэклэ зэхуэдэу кьалтхур. Акьыдрэ зэхэңцылк гъуазэрэ ялэңци, зыр зым зэкъуэңи зэхэңцэ яку дэлъу зэхуңытын хуейхэңц.

2-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхури зэхуэдэу хунтц мы джэпсалтэм хэт цыху хуэфацэхэмрэ хунтыныгъэхэмрэ зыхуңгъэңхьэнэу, зыпцың расэм, и фэм, цыхубз-цыхухъуу зэрыпцытым, и бзэм, пфыгъ диным, политичнэ е нэгъуэңц епльыклэу нлэм, лъэпкъыу е цыху гуңу кьызыхэклэм, мылтъкуу нлэм, кьыпцалтхуа-кьыздалтхуам емылтытауэ зэхэгъэжыңнэу, хуэгъэклуэтэныгъэннэу.

Кьыңэмыпцлауэ, кьэрал пцхьэхунти, нэгъуэңцым и унафэ пцлэти, пцхьэхунтыжыныгъэ (автономие) зимыи, нэгъуэңцлэу зы пцхьэхунтыныгъэ лъахъэ зытелъи, сыт хуэдэрей кьэралым и цыхуу пцытми дэтхэнэ зы цыхум зэхэгъэжыныгъэ хуаңц хьунукъым зыпцың кьэралым и политичнэ е юридическэ естемэ е дунейнсо кьэралхэм я зэхуакум пцлэ статусым кьыхэкълэу.

3-нэ пычыгъуэ

Псэуныр, пцхьэхунтыныр, шынагъуэңнагъэр хэти и хуэфацэңц.

4-нэ пычыгъуэ

Хэти пцыллыу пльытэ е пцыллылэ ибгъэт хьунукъым, сыт хуэдэ пцылкэуи пцыллыгъэр, пцылл пцэң-кьэңцэхуныр зыми хуэбдэ мыхьуну кьуэдыңц.

5-нэ пычыгъуэ

Хэти лъэщыгъэ епхьэлэ хьунукъым, залымыгъэклэ, цыхугъэм къемызэгъу е и нанэр зыгъэулыгъи хуэдэклэ удзеклэу, анхуэдэ тезыр теигъхьэ хьунукъым.

6-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфащэщ дэнэ щыгъи цыхуу, юридическэ лицоуэ къыщалгытэну.

7-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхури къэрал хабзэм и пащхьэ щызэхуэдэщ икIи къэрал хабзэм къэхъумэныгъэхэр зэхэгъэжыгъищэу, я зэхуэдэу зыхуагъэщхьэпэну хунтщ. зэхэгъэжыгъищэу, зэхуэдэу хуэфащэщ мы джэпсалгъэм къемызэгъ, зэхэгъэж зыхэлъ IуэхунцIафэхэми, анхуэдэ IуэхунцIафэм сыт хуэдэуи теигъэгунхуэми къыщахъумэну.

8-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгъэ илэщ хабзэ нэхъыгъэ е къэрал хабзэм къыригъэ цыху хуэфащэхэр зыкытэ IуэхунцIафэ къыщыхъуклэ хунтыныгъэ зигъэ хеягъэхэм зыхунгъэзэну, зыкыргъэхъумэну.

9-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхури лажьэ нмыгъу яубыд, ягъэтыс е егъэзыгъэклэ нэгъуэщI щыгъэ яху хьунукъым.

10-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхуми хунтыныгъэ илэщ и хуэфащэхэр, и хунтыныгъэхэр шаубзыхуклэ икIи езым зы лажьэ къыщыгъэтралгъэклэ зыми фIэмылгъэ, зыми и унафэм илэмыт, нмыгъэтыгъэ хеягъэ щхьэхунт псэхунтыр захуагъэклэ икIи нахуэуэ и Iуэхум иргъэщыгъищэу хуэну.

11-нэ пычыгъуэ

1. Зы лажьэ/цIапхьэджагъэ зытралгъэ дэтхэнэ зы цыхури зпхунжыи зыхуэныкыуэи шынагъуэишагъэхэр зыщыгъуэтыну хеицIэгъу нахуэм и клэухыу, къэрал хабзэм тегъу ягъэкуаншэхуицI хейуэ къалгытэр, мыхенфэ кърапгыркъым.

2. Хэти ягъэкуаншэ хьунукъым, иицIэм щыгъуэ къэрал хабзэклэ е дунейнсо хабзэклэ илэпхьэджагъэу ямыбжа зы Iуэху зэригъэ е иицIапхьэу къащыхъу зэригъэ илэщхьэклэ. Хэти илэпхьэджагъэ иицIам щыгъуэ хуэгъэувау щыта тезырым нэхъыбэ тралгъэ хьунукъым.

12-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цыхум и гъащIэ унейм, и унагъуэм, и унэм е зэрызэрыгъэ илэщхьэклэ щхьэусыгъуэищэу зыри къыхэзэрыхъ хьунукъым, и нанэм, и илэм къелысэ Хэти хунтыныгъэ илэщ мыгъуэдэ къыхэзэрыхъыныгъэхэм къэрал хабзэклэ зыкыщыргъэхъумэну.

13-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгъэ илэщ дэтхэнэ зы къэрал и щыналгъэм щхьэхунту щызеклэуэи, щыгъэуэи.

2. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгъэ илэщ езы и къэралри хэту дэтхэнэ зы къэралым илэщхьэклэу икIи илэрыгъэу ии гъэзэжыну.

14-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц залымыгыэ/лей кыыцрахым и цхьэр нэгъуэнц кьэрал пригызыну, цхьэегъэзыныгыэ амалхэр зыхунгыэнцхьэнэну.

2. Ауэ нэжынуэ политичнэу цымыт цлэнхьэджагъэхэм е Дунейнсо кьэрал зэгухьам и мурад, и бзышхьэ кьемызэгъ лүэхуцлафэхэм кыыхэкI дауэдашцэхэм цыгыуэ мы хунтыныгыэр зыхуэбгыэнцхьэнэ хьунукьым.

15-нэ пычыгыуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц зы кьэралым и цыхуу цытыну.

2. Дэтхэнэ зы цыхур зыцыхуу цыт кьэралым цхьэусыгыуэннэу хэбгыэкI е нэгъуэнц кьэралым и цыхуу хьуну нлэ хунтыныгыэм хэбгыэн хьунукьым.

16-нэ пычыгыуэ

1. Зи ныбжь прикыуа дэтхэнэ зы цыхухьуми цыхубзми хунтыныгыэ нлэнц кызыыхэкIа лъэнкьым, зи цыхуу цыт кьэралым е дину шыгыым кыыхэкI нэрыуэгъу кыыхуэмыуу, хунту кышнэну, дэклэуэну, унагыуэ нухуэну.

2. Зэрышэн-зэдэклэуэным теухуа зэзэгъыныгыэр (нэчыхьыр), зэрышэнэ-зэдэклэуэнухэм езым я цхьэхунтыныгыэ нэжрэ я флэфIныгыэ икьурэкIа яухуэр.

3. Унагыуэр, жылагыуэ-лъэнкь псэукIэм и лъабжьэ нэхьышцхьэнц, жылэми кьэралми кьехьумэр.

17-нэ пычыгыуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц езым и унейуэ е нэгъуэнцхэр нлэхьэгъууэ мыткыу зрыгъэлэну.

2. Дэтхэнэ зы цыхур цхьэусыгыуэннэу и мыткыу нэлэнцлэ е лымылэсыф ицIы хьунукьым.

18-нэ пычыгыуэ

Дэтхэнэ зы цыхум гунсысэ, зэхашцлэ икIи дин хунтыныгыэ нлэнц. Мы хунтыныгыэм кызыэнцлеубыдэр и закыуэ е гуну, нахуэу е унейуэ (шэхуу) и тхьэхуэлэуэрышцлэнхэр, и динкIа цIацхьэхэр нэрылтыагыуу ярыгъэнцлэн, игыэзэнцлэн хунтыныгыэри.

19-нэ пычыгыуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц зэрыхуейуэ гунсысэну, и гунсысэхэр кылуэтэну. Мы хунтыныгыэм хэти цыхур и гунсысэхэм кыыхэкIкIа зыми кымыгыэгумэнцIыну, кьэралыгыуэ гьунанкьэхэм емылгытауэ цлэныгыэхэр, гунсысэхэр сыт хуэдэрей гьуэгукии кьэхутэн-кьэшцытэн, зылэрыгыэхьэн хунтыныгыэри.

20-нэ пычыгыуэ

1. Хэти хунтыныгыэ нлэнц лэнэннэу, зауэ-банэннэу зэхуэсыну, хасэ нухуэну, ухуа хасэм хыхьэну.

2. Хэти зы хасэ хыхьэну ебгыэз хьунукьым.

21-нэ пычыгыуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц занцлэу езым е хунту кыыхиха и лыкIуэхэм я лэкIа кьэралым и зегъэкIуэн лүэхухэм хыхьэну, хэлэбэну.

2. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц и кьэралым цыхубэм кьыхузэригыэнэц амалхэр зэхэгъэжышнэу, нсом хуэдэу зыхунгыэщхьэнэу.

3. Хыкумэт лэнхьэтетныгыэм и лъабжьэр кьэралым и цыхубэм и флэнгуэныгыэрц. А флэнгуэныгыэр утыку кьохьэр цэху цыклэм тет хэхыныгыэ хунт захуэху е цыхухэм я флэнгуэныгыэхэр цхьэхунт-нсэхунту кьызэрагыэлъэгъуэфыну гъэнса нэгъуэнц цыклэхуэ, зи ныбжь прикьуа цыху нсоми яхузэлухауэ, я лэлэтхэми зэхуэдэ гуащлэ ялэуэ, шалгъэ гъэнэхуаклэ кьытрагыэзэжхэмклэ.

22-нэ пычыгыуэ

Цыхубэ жылагъуэм зэрышынцым елгытауэ дэтхэнэ зы цыхум хуэфанцэц социалнэ кьэхъумэныгыэ. Кьэрал гуащлэклэ е кьэралыгыуэхэм я зэдэлэныкьуныгыэклэ нкн дэтхэнэ зы кьэралым езым и гъэнсыклэмрэ и амалхэмрэ елгытауэ дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц и нанэрэ и цыхугъэрэклэ тышну зэрызнужьыну экономикэ, социалнэ нкн цлэнхабзэ лүэхуклэ зыхуэныкьуэну амалхэр прагыэгъуэтыну.

23-нэ пычыгыуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц лэжьэну, и лүэхур хунту кьыхихыну, захуагыэклэ нкн хуэфл амалхэмклэ лэжьэну нкн лүэхуннагыэм кьыццахъумэну.

2. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц зэхэгъэжышнэу зэхуэдэ лүэху нанцлэ зэхуэдэ лэжьанцлэ кьратыну.

3. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц езыри и унагыуэри цыхум хуэфанцэц нсэуклэ нлэу зыгъэнсэун, цыхуейм деж зылгылэсыфыну социалнэ хъумэныгыэхэмклэ цлэгъэбыдауэ зы нсэуклэ амал кьезытын зы лэжьанцлэ хуэфл кьылэрыхьэну.

4. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц езым и флагъэ нанцлэ хасэ (профсоюз, сендикэ) зэхиншэну, анхуэдэ зэхэнам хыхьэну, хэтыну.

24-нэ пычыгыуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц зыгъэнсэхуэну, и нэгү зригыэужьыну, нсом хуэмыдэу и лъэжыгъуэ шалгъэр цыху хуэфанцэ цанхъэм нту кьыхуагыэнсыну, шалгъэ гъэнэхуаклэ и лъэжьанцлэри кьратурэ гъэнсэхуаклэу дэклыну.

25-нэ пычыгыуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хунтыныгыэ нлэнц езыри и унагыуэри узышнэн, тхьэгъуэ хуэфанцэ нлэу нсэун нанцлэ шхыныгыуэ, фанцэ, унэ нкн медицинскэ дэлэныкьуныгыэ нгыуэтыну. Хэти хунтыныгыэ нлэнц, лүэхуннагыэ, сымаджагыэ, хукьуагыэ, лыгыуабагыэ, фызабагыэ, жьыгыэ нкн езым нмылэнцлагъэ лүэхугъуэхэм кьыхэкл амалыннагыэ, тхьэмыщклагъэ кьылгысеу щыгтмэ кьыццахъумэну, кьрагыэлыну.

2. Анэхэмрэ сабийхэмрэ хунтыныгыэ ялэнц хэхауэ кьыклэлтышлынхуэ, кьыдэлэныкьунхуэ. Зэрыша зэл-зэфыз и бынун зэмыщхьэгъусэхэм кьалгъуаун щыррет, сабий нсоми я зэхуэдэу, зэхэгъэжышнэу хуагыэщхьэнэр а зы социалнэ кьэхъумэныгыэ амалхэр.

26-нэ пычыгыуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхур хунтц гъэсэныгыэ зэригыэгъуэтыну. Гъэсэныгыэр, нэхъ мащлэ дыдэу кьанщтэмэ нкн лъабжьэ гъэсэныгыэр ахьшэннэнц. Нэнцлэдзэ гъэсэныгыэр зумыгъэлэнклэ амал зымылэуэ

егъэзыгъуэщ. Техникэ икӀи ІэцӀагъэ гъэсэныгъэр хэти хузэлухагъэнуц. ИщӀэ гъэсэныгъэр зэхэгъэжыищӀэу хэти хузэлухауэ щытын хуейиц езым и сэнауи (талант) елгытауэ.

2. Гъэсэныгъэр цыхум и цыхугъэм икӀуу зригъэужьыным хуэфӀыу гъэнауэ икӀи цыху хуэфанцэхэмрэ хунтыныгъэ нэхьыщхьэхэмрэ хуацӀ цыхьыр, лыгъэныгъэр игъэлъэщыным, цӀигъэбыдэным хуэунэтӀауэ щытын хуейиц. Гъэсэныгъэм цыхухэр хуцӀигъэкӀун хуейиц расэ исоми, лъэицэ исоми, дин гуи исоми я зэхуакум гулгытэ, зэгурыӀуэ, зэхуэфӀныгъэ, зэныбжыгъутыгъэ дэлыну икӀи мамырныгъэр кыиӀхумэн пашцӀэ Дунейисо Къэрал Зэгухъэныгъэм пригъэкӀуэкӀ лъэжыгъэм зригъэужыу щытын хуейиц.

3. СабнӀхэм прагъэгъуэтыну гъэсэныгъэр зыхуэдэнур кыиӀхэзыхыну хунтыр, исом япэрауэ и апэ-адэрц.

27-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хунтыныгъэ иӀэц цыхубэм и цӀэнхабзэ гъацӀэм хунту ныыхьхэну, гъуазджэр зыхунгъэщхьэиӀэну, цӀэныгъэ зыужьыныгъэм хэтыну икӀи ар зыхунгъэщхьэиӀэну.

2. Хэти хунтыныгъэ иӀэц езым кыиӀгъэцӀа цӀэныгъэ, жьабзэ (литература), гъуазджэ ІэцӀагъэхэм мылгыкуу, ицӀэуэ, цыхьуэ кыиӀэкӀуэу хъуар кыиӀхуахъумэну.

28-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфанцэщӀ мы джэиӀсалъэм кыиӀщыхэц цыху хуэфанцэхэмрэ хунтыныгъэхэмрэ шагъэзэцӀэфыну зы социалнэ икӀи дунейисо гъэиӀыкӀэ системэ щыӀэну.

29-нэ пычыгъуэ

1. Хэти езым и цыхугъэм хунту икӀи икӀуу зригъэужьыну амал къэзыт цыхубэ жылагъуэм и къэралми хуицӀэжыиӀхъэ ицӀэрылгъэр иӀэц.

2. Хэти и хуэфанцэхэр зыщыхунгъэщхьэиӀэкӀэ икӀи и хунтыныгъэхэр щызэрихьэкӀэ, нэгъуэцӀхэм я хуэфанцэхэмрэ я хунтыныгъэхэмрэ хуэгъэиӀэжыи, абыхэм цыхь, лыгъэныгъэ кыиӀхуегъэцӀыи икӀи демократичэскэ жылагъуэм зэданцӀэ иӀэнхабзэр (этикэр), жылагъуэ гъэиӀыкӀэр, щыӀэкӀэр егъэфӀэкӀуэным и амалхэр кыӀхъума хъун пашцӀэ хэхауэ къэрал хабзэкӀэ гъэиӀэхуа гъуаиӀкыӀэхэм еиӀхауэ щытц.

3. Дауи иррехъу, мы цыху хуэфанцэхэмрэ хунтыныгъэхэмрэ зыхуэбгъэщхьэиӀэ, зепхъэ хъунукъым Дунейисо Къэрал Зэгухъам и гурылгъ-гурыицӀэхэмрэ и бзыиӀхьэхэмрэ (принципхэмрэ) къемызэгъыу.

30-нэ пычыгъуэ

Мы джэиӀсалъэм кыиӀхуыбдэ дэтхэнэ зы хабзэ гъэувар зыгурыбгъаӀуэ хъунукъым мыбы кыиӀциӀуэтыкӀа хабзэ гъэувахэм щыц гуэр иӀэтыну, нукуэну дэтхэнэ зы къэралн, гуи, нэрыбги хунтыныгъэ ирит хуэдэу.